

ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧИХ ІГОР В ОЗНАЙОМЛЕННІ ДІТЕЙ З ПРИРОДОЮ

Іванікова Марія

Науковий керівник: старший викладач Вахняк Н. В.

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

e-mail: mariaivanikova55@gmail.com

В умовах оновлення змісту дошкільної освіти педагогіка розглядає природу як один з надзвичайно важливих та основних засобів впливу на дитину, який слугує її вихованню і розвитку. Адже саме вона є тим найпершим матеріалом, на основі якого починає формуватися гармонійна та багатогранна особистість. З огляду на значимість ознайомлення дітей з природою дуже важливо, щоб вже з перших років життя ця маленька особистість – дитина, навчилася черпати найкорисніше з цього цілющого джерела для свого – фізичного, психічного, духовного здоров'я та відчувала свою єдність з природою.

Історіографічний аналіз зазначив, що на природу як засіб виховання звертали увагу як зарубіжні, так і вітчизняні педагоги минулого Є. Водовозова, Я. Коменський, Й. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, С. Русова, В. Сухомлинський, Є. Тихеева, К. Ушинський, Ф. Фребель. Пізніше цікаві погляди на ознайомлення дітей з

природою знаходимо і у працях Г. Васильєвої, Н. Виноградової, К. Золотової, Т. Куликової, М. Лучич, Г. Мазуріної, М. Марковської, П. Саморукової, З. Сизенко-Казанець, І. Фрейдкіна, І. Хайдурової, Н. Яришевої. В останні десятиріччя на значимість означеної проблеми вказують численні дослідження О. Білан, Г. Беленької, Н. Вахняк, Н. Горопахи, Л. Іщенко, Н. Кот, Н. Лисенко, В. Маршицької, С. Ніколаєвої, О. Половіної, Г. Тарасенко та інші [1; 2; 3; 4; 6].

Загальновідомо, що гра – це основний вид діяльності дошкільників, в якій вони найбільше задовольняють свої потреби. Саме у ній формуються моральні норми і правила поведінки в природі. Гра сприяє утворенню міцних зв'язків між навчанням і працею. Правильно організована ігрова діяльність дає змогу педагогові домогтися найповнішого самовираження дітей, їх активності. Ігри викликають у дітей дошкільного віку задоволення, підвищують емоційний тонус, сприяють формуванню у них уявлень про об'єкти природи, їх якості і виховують позитивне ставлення до природи.

Чимало досліджень присвячено грі. Так, З. Фрейд трактує гру як засіб вираження дитиною інстинктів, бажань, прагнень, які вона не може реалізувати у безпосередньому житті [3, с. 28]. К. Гроос розглядав гру як природно визначений спосіб підготовки дітей до життя, до майбутньої трудової діяльності. Він вважав, що у цілеспрямованому педагогічному процесі є два способи застосування гри: перший – вводити елементи гри у навчальне заняття; другий – використовувати вільну гру для загального розвитку дітей. Нам імпонує думка подана видатним педагогом минулого К. Ушинським – гра є могутнім виховним засобом, виробленим самим людством, тому в ньому відобразилася справжня потреба людської природи [5].

Насамперед зазначимо, що для вирішення завдань ознайомлення дошкільників з природою в закладі дошкільної освіти вихователі використовують такі ігри:

- будівельно-конструктивні,
- творчі рольові,
- дидактичні,
- рухливі [5, с. 191].

Загалом, очевидним є той факт, що педагогічно правильно організована ігрова діяльність дозволяє домогтися найповнішого самовираження вихованців, активності їхніх дій, які погоджуються із загальноствановленими нормами і правилами пізнання навколишньої природи.

На нашу думку, найповніше завданням ознайомлення дітей з природою відповідає дидактична гра. Дидактичну гру як універсальний засіб використовує вихователь у всіх видах діяльності, формах їх організації у закладах дошкільної освіти. Її основний принцип – автодидактизм допомагає педагогові систематично поглиблювати й конкретизувати знання дітей в умовах їх самонавчання. В ознайомленні дітей з природою використовуються такі види дидактичних ігор як: з природними матеріалами, іграшками, картинками, словесні. Наприклад, “Вершки і корінці”, “Відгадай, з якого дерева цей листочок”, “Чарівна торбинка”, “Буває – не буває”, “Коли це буває”, “Пори року” та інші.

Сучасному дошкільнику потрібні нові ігри, які б, з одного боку, моделювали саму творчість дитини, а з іншого – забезпечували умови для удосконалення її інтелекту. Такими іграми є ребуси ботанічного і зоологічного змісту, що виходять зі спільної ідеї неподільності єдності живої й неживої природи та залежність живої природи від конкретних умов її існування [1]. Це такі ігри як “Допоможи жабці”, “Склади сузір'я”, “Склади картинку і впізнай тваринку”, “Пригоди маленької Зірочки”, “Пригоди Лунтика”, “Подорож лісовою стежкою”, “Збери лікарські рослини рідного краю” та багато інших. Узагальнюючи викладене вище, зазначимо, природничі ігри досить різноманітні за своєю тематикою, змістом та способом організації. Вони сприяють не

тільки отриманню знань про предмети і явища природи, а й формують у дітей навички екологічно доцільної поведінки в природі.

Можна з упевненістю сказати, що завдяки природничим іграм діти поступово вчаться: пізнавати, берегти, любити та множити природу; розвивають сприйняття певних аналізаторів (дотику, смаку, запаху), опис предметів та знаходження їх за описом; мислення та увага (виділення істотних ознак, їх порівняння та узагальнення); предмети за способом їх застосування; знаходити ціле за частиною та частину за цілим; групувати, визначати послідовність стадій розвитку рослин і тварин.

Під час ознайомлення дітей з природою доцільно використовувати й ігрові навчальні ситуації такі як: ІНС-подорожі (екскурсія до зоопарку, подорож до Африки); ІНС з використанням іграшок, що відтворюють об'єкти природи; ІНС із використанням ляльок-персонажів казок, сюжет яких пов'язаний з природою. Такі ігрові навчальні ситуації створюються вихователем спеціально для вирішення екологічних завдань як на заняттях так і в повсякденному житті дошкільників.

Отже, природничі ігри виконують три важливі функції, до них відносять:

- формування знань про природу;
- діагностика наявних у дошкільників знань про природу;
- закріплення знань про природу [5, с. 193].

Слід відмітити, що для досягнення успіху в ознайомленні дітей з природою потрібно виконувати низку спеціальних вимог:

По-перше, гра має бути доступною для дітей певного віку, а ціль – досягнутою;

По-друге, гра повинна базуватися на вільній творчості і самостійній діяльності вихованців у природі

По-третє, обов'язковий елемент гри – її емоційність, адже вона повинна викликати задоволення, піднесення почуттів, естетичне переживання краси природи.

Спираючись на все вище сказане, можна зробити висновок, що надзвичайно важлива роль природничих ігор полягає у формуванні позитивних рис особистості, які виявляються у ставленні до природи як до об'єкта постійної уваги й турботи, а також в закріпленні природоохоронних уявлень та пробудженні в дітей бажання не порушувати правила поведінки у природі та чинити добро. В грі, діти вчаться у невимушеній та приємній обстановці.

Природнича гра ви ознайомленні дітей з природою забезпечує успіх ненав'язливого оволодіння нормами і правилами поведінки в природі дає можливість корекції мотиваційної сфери, забезпечує ефективність пізнавальних процесів, створює умови для реалізації екологічно-доцільної діяльності. Стимулюючи здатність вихованців вступати в контакт з природою, гра забезпечує розвиток сприйнятливості до природи, здатності виявляти співчутливі реакції до її об'єктів і явищ.

Гра – один із найбільш часто уживаних методів, оскільки вона дає можливість успішно розв'язувати освітньо-виховні завдання. При цьому вихователь має гарні можливості створення атмосфери для спілкування, залучення своїх вихованців до активної участі у засвоєнні елементарних понять, розуміння явищ способом включення у навчально-ігрову діяльність. Діти дошкільного віку ще не зовсім здатні до активної участі у різного роду завданнях змагального характеру, вони ще не зовсім вміють працювати в парах, грати в команді, хоча їм це дуже подобається.

Список використаних джерел

1. Лисенко Н. В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи : навчально-методичний посібник / Н. В. Лисенко. – К. : Видавничий Дім "Слово", 2015. – 325 с.

2. Методика ознайомлення дітей з природою: Хрестоматія / Укладач Н. М. Горопаха. – К. : Видавничий Дім “Слово”, 2012. – 432 с.
3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. Навч.-метод. посіб. / За ред. Г. С. Тарасенко. – К. : Видавничий Дім “Слово”, 2010. – 320 с.
4. Синяєва Л.В. Екологічні проблеми України та шляхи їх вирішення [Текст] / Л. В.Синяєва, Р. І. Олексенко, І. М. Плаксіна // Вісник Сумського національного аграрного університету.- 2007. - N 4. - С.12- 15.
5. Ушинський К. Вибрані педагогічні твори у 2-х томах: т. 2. / Ушинський К. – К., 1983. – 359 с
6. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. Підручник для педінститутів / Н. Ф. Яришева. – К. : Вища школа, 1993. – 260 с.